

Про стан платіжного балансу в III кварталі 2024 року

(за попередніми даними^{1,2}, за методологією шостого видання
Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції)

Дефіцит поточного рахунку платіжного балансу в III кварталі 2024 року становив 1.6 млрд дол. США, або 3.1% від ВВП³ (за III квартал 2023 року – 4.3 млрд дол. США, або 8.8% від ВВП). Скорочення дефіциту відбулося за рахунок швидшого відновлення експорту товарів, ніж імпорту, та збільшення обсягів грантової допомоги від міжнародних партнерів. Водночас звузився профіцит первинних доходів за рахунок скорочення оплати праці.

Дефіцит поточного рахунку без урахування реінвестованих доходів та грантів від міжнародних партнерів становив 6.9 млрд дол. США, або 13.6% від ВВП (у III кварталі 2023 року – 5.6 млрд дол. США, або 11.5% від ВВП).

Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами та послугами в III кварталі 2024 року становив 9.9 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року – 10.6 млрд дол. США).

Експорт та імпорт товарів⁴ зросли на 23.5% та 7.7% відповідно; порівняно з попереднім кварталом експорт товарів зменшився на 4.0%, а їх імпорт збільшився на 4.0%.

Експорт товарів у III кварталі 2024 року становив **9.2 млрд дол. США**. Його зростання на дві третини забезпечувалося збільшенням експорту **продовольчих товарів**: на 26.7% (порівняно з II кварталом 2024 року скоротився на 7.4%) насамперед за рахунок зростання експорту зернових (в 1.7 раза) та насіння олійних культур (в 1.6 раза). Водночас скоротився експорт олії (на 17.7%). Також збільшення експорту спостерігалось за такими товарними групами:

продукцією металургії	– на 35.1% (+20.2% до II'2024);
мінеральними продуктами (у тому числі за рахунок руд)	– на 21.7% (-21.1% до II'2024); – на 36.6% (-21.0% до II'2024);
продукцією хімічної промисловості	– на 26.7% (-1.7% до II'2024);
промисловими товарами	– на 6.5% (-0.7% до II'2024);
продукції машинобудування	– на 1.2% (+5.5% до II'2024);

¹ Відповідно до Закону України від 03 березня 2022 року № 2115-IX “Про захист інтересів суб’єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни” частина інформації, що потрібна для складання платіжного балансу, не збирається. Оцінка платіжного балансу за III квартал 2024 року здійснена на підставі наявної інформації та уточнюватиметься після отримання додаткових даних.

² Усі дані з платіжного балансу наведені без урахування тимчасово окупованої російською федерацією території України.

³ У розрахунках використано попередні дані ВВП за власними оцінками Національного банку України.

⁴ Усі зміни показників у процентному відношенні наведено порівняно з показниками відповідного періоду минулого року, якщо не зазначено інше.

деревиною та виробами із неї – на 0.5% (-2.2% до II'2024).

У географічному розрізі за III квартал 2024 року експорт збільшився до всіх основних регіонів світу, із них найбільше – до Азії (на 902 млн дол. США, або у 1.8 раза, частка зросла з 16.2% до 23.0%). Також зріс експорт до країн Африки (на 343 млн дол. США, або у 2.2 раза, частка зросла з 3.8% до 6.8%) та ЄС (на 300 млн дол. США, або 5.8%, частка скоротилася з 69.8% до 59.8%). Експорт до країн Америк збільшився на 89 млн дол. США (або в 1.6 раза, частка зросла з 2.1% до 2.7%), а до країн СНД – на 84 млн дол. США (або 20.8%, частка скоротилася на 0.2 в. п. до 5.3%).

Імпорт товарів становив 17.4 млрд дол. США. Його збільшення обумовлено зростанням обох складових. *Енергетичний імпорт* зріс на 19.0% (порівняно з II кварталом 2024 року на 12.4%) насамперед за рахунок імпорту електроенергії та вугілля (натомість скоротився імпорт нафтопродуктів). *Неенергетичний імпорт* зріс на 6.1% (на 2.8% порівняно з II кварталом), зокрема за такими групами:

продукції машинобудування	– на 18.1% (+1.3% до II'2024);
продовольчих товарів	– на 7.1% (-6.0% до II'2024);
металургійної продукції	– на 6.9% (-3.8% до II'2024);
деревини та виробів із неї	– на 3.9% (-6.3% до II'2024).

Водночас, скоротився імпорт:

промислових виробів	– на 3.4% (+18.7% до II'2024);
продукції хімічної промисловості	– на 0.8% (-2.0% до II'2024).

У географічному розрізі за III квартал 2024 року найбільше збільшився імпорт із країн Азії (на 802 млн дол. США, або на 14.8%, їх частка збільшилася з 33.5% до 35.7%) та ЄС (на 625 млн дол. США, або на 8.3%, частка зросла з 46.8% до 47.0%). Також збільшився імпорт із країн Америк (на 84 млн дол. США, або 8.2%, частка зросла на 0.1 в. п. до 6.4%) та Африки (на 61 млн дол. США, або на 33.7%, частка збільшилася з 1.1% до 1.4%). Водночас скоротився імпорт із країн СНД (на 52 млн дол. США, або 22.2%, частка зменшилася з 1.4% до 1.0%).

Дефіцит торгівлі послугами скоротився до 1.6 млрд дол. США (порівняно з 1.8 млрд дол. США в III кварталі 2023 року) унаслідок як збільшення експорту послуг (на 4.3%), так і зменшення їх імпорту (на 0.7%). Експорт зріс за рахунок транспортних послуг (на 10.9% насамперед за рахунок повітряного та морського транспорту), інших ділових послуг (на 16.4% за рахунок технічних та професійних послуг) та витрат осіб, які подорожують Україною (на 18.3%). Водночас скоротився експорт державних послуг – на 14.6%. Також дев'ятий квартал поспіль зменшувався експорт комп'ютерних послуг – на 4.6%. Скорочення імпорту послуг за рахунок зменшення витрат⁵ подорожуючих і короткострокових мігрантів (на 5.5%, до 3.7 млрд дол. США) та державних послуг (на 40.6%) лише частково компенсувалося збільшенням імпорту транспортних послуг (на 13.6% за рахунок морського і повітряного транспорту), інших ділових послуг (у 1.9 раза за рахунок рекламних та технічних послуг), комп'ютерних послуг (на 26.6%), платою за

⁵ Оцінка витрат українців за кордоном ґрунтується на даних про розрахунки платіжними картками за кордоном, даних ООН та прикордонної служби про кількість осіб, які виїхали за кордон через війну.

використання інтелектуальної власності (на 35.8%) та послуг з ремонту та технічного обслуговування (на 36.1%).

Профіцит балансу первинних доходів звузився до **0.2 млрд дол. США** (0.9 млрд дол. США у III кварталі 2023 року). Таке звуження зумовлювалося в основному зменшенням надходжень за статтею “оплата праці” на 27.3%. З іншого боку, скоротилися обсяги відпливу за доходами від інвестицій (на 2.7%). Виплати за дивідендами зросли до 0.8 млрд дол. США (у III кварталі минулого року – 84 млн дол. США), водночас обсяги реінвестованих доходів знизилися до 0.3 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року – 1.3 млрд дол. США).

Профіцит балансу вторинних доходів зріс до **8.1 млрд дол. США** (у III кварталі 2023 року він становив 5.4 млрд дол. США), що зумовлювалося збільшенням грантової допомоги⁶ від міжнародних партнерів до 5.6 млрд дол. США (2.6 млрд дол. США у III кварталі 2023 році). Водночас дещо скоротилися обсяги наданої технічної та гуманітарної допомоги (0.9 млрд дол. США порівняно з 1.5 млрд дол. США в III кварталі 2023 році).

Обсяги приватних грошових переказів, що надходили в Україну, становили 2.4 млрд дол. США⁷, скоротившись порівняно з III кварталом 2023 року на 16.1%. Потік переказів через офіційні канали зменшився на 10.9% за рахунок скорочення як обсягів заробітної плати, яку українці отримували з-за кордону (на 19.9%), так і інших приватних переказів (на 1.8%). Надходження грошових переказів через неформальні канали зменшилося на 21.9%.

Чисте запозичення від зовнішнього світу в III кварталі 2024 року (сумарне сальдо поточного рахунку та рахунку операцій з капіталом) **становило 1.5 млрд дол. США** (у III кварталі 2023 року – 4.3 млрд дол. США).

У III кварталі 2024 року чистий приплив за фінансовим рахунком становив **0.7 млрд дол. США** (у III кварталі 2023 року – 6.0 млрд дол. США): приплив до державного сектору був частково нівельований відпливом із приватного сектору.

Чистий приплив коштів до державного сектору становив 2.2 млрд дол. США (у III кварталі 2023 – 6.4 млрд дол. США) і зумовлювався чистим залученням позик від міжнародних партнерів на 2.8 млрд дол. США (6.4 млрд дол. США у III кварталі 2023 року). Ці надходження були частково нівельовані виплатами перед нерезидентами за ОВДП (0.1 млрд дол. США), виплатами за єврооблігаціями (0.2 млрд дол. США) та виплатами за державними деривативами (0.2 млрд дол. США).

Чистий приплив за прямими іноземними інвестиціями становив 170 млн дол. США (у III кварталі 2023 року – 1.6 млрд дол. США) і сформувався за

⁶ Грантова допомога, отримана в I кварталі 2024 року, спрямовуватиметься на відшкодування видатків держбюджету для забезпечення виплат співробітникам служб першого реагування (ДСНС), виплат ВПО, пенсійних виплат, оплати праці надавачів медичних послуг, що надають послуги за програмою медичних гарантій.

⁷ Загальні обсяги переказів уточнюватимуться на підставі даних дзеркальної статистики окремих країн, що надходять пізніше оприлюднення даних платіжного балансу.

рахунок:

реінвестування доходів на 0.3 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року реінвестування доходів становило 1.3 млрд дол. США);

інвестицій в акціонерний капітал (крім реінвестування доходів) у 188 млн дол. США (у III кварталі 2023 року – 269 млн дол. США);

чистих виплат за борговими інструментами у 120 млн дол. США, з них 55 млн дол. США – залучення між сестринськими підприємствами (у III кварталі 2023 року чисте залучення становило 104 млн дол. США, із них між сестринськими підприємствами – 60 млн дол. США).

Чисте зменшення зовнішньої позиції банківської системи за операціями з портфельними та іншими інвестиціями становило 126 млн дол. США (у III кварталі 2023 року збільшення становило 199 млн дол. США) і сформувалося за рахунок різноспрямованих чинників:

чистого зменшення зовнішньої позиції за статтею “валюта та депозити” на суму 703 млн дол. США (у III кварталі 2023 року – 545 млн дол. США);

чистого погашення за єврооблігаціями на суму 46 млн дол. США (у III кварталі 2023 року – 51 млн дол. США);

чистої купівлі цінних паперів нерезидентів на суму 502 млн дол. США (у III кварталі 2023 року – 675 млн дол. США).

Чисте збільшення зовнішньої позиції реального сектору (без урахування прямих іноземних інвестицій) становило 2.2 млрд дол. США (1.7 млрд дол. США в III кварталі 2023 року) і було сформовано такими різноспрямованими факторами:

зростанням обсягів готівкової валюти поза банками на 3.9 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року – на 2.0 млрд дол. США);

чистим погашенням за Єврооблігаціями на 0.2 млрд дол. США;

чистим зменшенням зовнішньої позиції за торговими кредитами на 1.9 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року чисте збільшення становило 0.2 млрд дол. США);

У цілому **відплив із приватного сектору (разом із помилками та упущеннями) становив 1.5 млрд дол. США** (у III кварталі 2023 року – 0.4 млрд дол. США).

Платіжний баланс у III кварталі 2024 року зведено з дефіцитом у 0.8 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року профіцит становив 1.7 млрд дол. США). Чисті залучення від МВФ становили 1.3 млрд дол. США (у III кварталі 2023 року чисті погашення становили 1.0 млрд дол. США).

Міжнародні резерви на кінець III кварталу 2024 року становили 38.9 млрд дол. США, що забезпечує фінансування імпорту майбутнього періоду протягом 4.9 місяця.